

HEBREW A: LITERATURE – STANDARD LEVEL – PAPER 1
HÉBREU A : LITTÉRATURE – NIVEAU MOYEN – ÉPREUVE 1
HEBREO A: LITERATURA – NIVEL MEDIO – PRUEBA 1

Friday 9 May 2014 (morning)
Vendredi 9 mai 2014 (matin)
Viernes 9 de mayo de 2014 (mañana)

1 hour 30 minutes / 1 heure 30 minutes / 1 hora 30 minutos

INSTRUCTIONS TO CANDIDATES

- Do not open this examination paper until instructed to do so.
- Write a guided literary analysis on one passage only. In your answer you must address both of the guiding questions provided.
- The maximum mark for this examination paper is *[20 marks]*.

INSTRUCTIONS DESTINÉES AUX CANDIDATS

- N'ouvrez pas cette épreuve avant d'y être autorisé(e).
- Rédigez une analyse littéraire dirigée d'un seul des passages. Les deux questions d'orientation fournies doivent être traitées dans votre réponse.
- Le nombre maximum de points pour cette épreuve d'examen est *[20 points]*.

INSTRUCCIONES PARA LOS ALUMNOS

- No abra esta prueba hasta que se lo autoricen.
- Escriba un análisis literario guiado sobre un solo pasaje. Debe abordar las dos preguntas de orientación en su respuesta.
- La puntuación máxima para esta prueba de examen es *[20 puntos]*.

כיתבו ניתוח מודרך של אחד מן הטקסטים הבאים. בתשובתכם עליכם להתייחס לשתי השאלות המוצגות:

1.

בימי חמישי היה אבא שב הביתה מְלוֹקֵט מסיום המסחר השבועי, מגדף לקוחות בעודו פושט את מעילו ומשמיץ מתחרים באוזני הקולבים. או-אז היה מתפנה לארוחת הערב, ואלינו, הבנים, לבית הדין השבועי של משפחת הלפרין.

5 המסחר הקשה באריגים שיבש דעתו של אבא, וכששב מדי ערב, ספוג במאורעות היום, מצא אותנו מצורפים לכוחות העולם שמיררו את חייו. לא די היה בגורלו, להיות סוחר יהודי בשנות השלושים בפולניה. לא די היה במצפונו, שהכריחו לנהוג ביושר בעולם עקום. הינה – גם אנו. בכל לילה היתה אימא מספרת לו על מעללינו, והוא היה סופג את דבריה בשתיקה, במין אורך רוח מזויף. לשם התגמול, הענישה, נועדו ערבי חמישי.

10 בערבי חמישי היה אבא מתיישב חגיגי אל השולחן הגדול ומקים את בית הדין. על השולחן דרש שתיפרש מפה לבנה. אימא הביאה לו את ספר התנ"ך, את ספר תקנון המיסים לבעלי עסקים, ועוד ספר צהבה גדול, ששוליו נכרכו בעור. היא עצמה שימשה לחילופין קטגורית ועדה, אם כי החרפה בנימת הדיון הפכה אותה מיידית לסניגורית. למהלכיו של בית הדין החדירה את ארוחת הערב, אך אבא, חציו נכנע לה וחציו מגרשה מעליו, ניהל את בית הדין בחומרה שלא המעידו אותה התבשילים.

15 סדר הדיונים היה פשוט. אבא היה מעלה מזיכרונו חטא שהוצג בפניו במהלך השבוע, בעודו עסוק מעל לראשו באיחורים באספקה לבית המסחר, או במתחרה שזמם לסלק לקוח תחת אפו. בקול צלול היה מאריך בכל פרטי האירוע, כפי שהובאו לידיעתו, מפתיע אותנו שוב ושוב בדקות ההאזנה שהסתתרה תחת סבר פנים עייף, משועמם. משסיים את הקראת האישום, נדרשה אימא לחזק את הדברים בהנהון או באנחה, והנאשם הוזמן להגן על עצמו.

20 ימי בית הדין, ימי חמישי בערב, נקבעו לכאורה אך ורק לפי כוחו של אבא, שבימי חול לא יכול היה להעמיס על מתחיו ולו עוד גרגר תרעומת, אבל בעצם, גאוניות סמויה נלוותה לבחירה זו. כל עונש שקיבלנו הוטל על השבוע הבא – העתיד יצא אל אוויר העולם והוא כבר אומלל ומנוקב, נושא בבשרו ימי עונש.

25 חפות מוחלטת לא היתה אפשרית. נשקנו היה רק בלבול מתון של העובדות, הארת הוודאות באורם של ספקות קטנים. הזוגית השבורה? הרי לא היינו שם, וממילא השכנה תמיד טופלת עלינו האשמות. נוח לה, כי אבא משלם ותמיד נוהג בנימוס, לא כמו אבות אחרים. גינצבורג או קאטל, שבין בניהם מסתתר האשם האמיתי. ואין לשכוח, השכנה אלמנה ועצבנית, ומי יודע מה באמת רצונה מאבא?

30 כאן היה השופט נתקף סדרה של גיהוקים והסמקות, מבקש לטשטש כל רושם חשוד בעיניה של הקטגורית. אשמה בערה באוזניו הקטנות, וטעמו של בית הדין הפך מר ותפל.

המקרה הבא.

והקטגורית, בבקשה, נא להביא עוד כיסונים. מה אין? למה בביית הזה, כשרוצים משהו, אז אין?

אימא מציעה לביבות. יש חזרת טובה שהכינה.

המקרה הבא.

- 35 מכתבו של המורה ראגאנוביץ'. איך יוסברו תלונותיו בדבר הפרעה בשיעורי הלטינית?
- שוב נכפית אשמה כבדה על אחד מאיתנו. אומנם אנו יהודים, ולימודי הלטינית אינם לרוחו של אבא, אך חובות בית הספר הפולני הם חובותינו, ויש למלאם. איך העזנו להפריע למורה?
- הנאשם מוזמן להזרים על העובדות זרם קר של תירוצים, וספקות, והמעטות, אולי תצטנן אשמתו, אך לשווא. בעולמו של אבא, שם האפשרות היחידה היא יושר, סיכוינו דלים. נאום ננאם, וגזר דין נגזר. בית הדין של משפחת הלפרן – המקרה הבא. וכך, שבוע אחר שבוע, העונשים החדשים מתווספים לקודמיהם, מסתבכים בהם, בתקופות עוקבות וחופפות.
- 40
- בית הדין לא היה כולו רע. בערבי חמישי, בצל סיום המסחר, התגבר באבא צלם האדם שחפץ להיות. בישיבות בית הדין, ורק בהן, הופיע לפנינו אבא במלוא זהרו, יפה בכל תנועותיו. מילותיו פיארז את רוחו, וברגעים אחדים של אימת הדין היתה דמותו קונה לה חוסן אדיר. עצום ורב היה ניצב מעלינו, מטה את הצדק לכאן ולכאן, כחומר גלם בידי אל.
- 45
- בשופטו אותנו, חזק כפלדה, היה נוטה רחמים כלפינו, בני התמותה, ומרכז את גזרי הדין, וכמעט סולח – לנו, שימינו קצרים. אך ברגע כלשהו היה פוקע ואוזל, לובש את העיניים היגעות והכתפיים המוטות:

”אנא, בניס, דרך היושר היא הדרך היחידה...”

- 50 צולל בעייפותו.
- ברגעים כאלה היו עונשיו מוחמרים – הפלדה שסולקה מדמותו חיפשה לה מקום ומצאה מנוחה בין גזירותיו.
- לאחר סיום מושב בית הדין היה אבא מפנה מבט אל אימא, כשואל, האם בוצעה מלאכת החינוך כמידתה? האם הושב מעט צדק לעולם? וממתין למבטה האוהד בטרם יאותת לנו – פטורים!
- 55 – ויתיר לעצמו ללבוש על פניו את יגיעת כל השבוע.

- לעיתים רחוקות היה קורא לנו לשוב, קונה מחדש לפחות מחצית מדמותו השופטת, ובדמות זו מנסה לדבר איתנו על יושר, על חובות, על דרך ארץ וקשיי הפרנסה. אם הובילו אותו דרכיו לרכות לב, היה מפורר כמה מעונשינו, מפחית ומגדיל ומבטל. העיקר שנלמד בינה, אולי נעולל פחות בשבוע הבא. אם הובילו אותו דבריו לחמת זעם, הרי חוזקו העונשים, אפילו נוספו, מין המצאות גזרי דין שהודבקו לנו ללא ישיבת בית דין, ללא חטא מסויים, סתם כך, כיוון שהיינו ראויים לגמול על מעשינו, ככל בני האדם.
- 60

אמיר גוטפרוינד, גלויה מן־אל־דָּה (2002)

(א) עימדו על המורכבות בדמותו של האב ותגובת הבן למורכבות זו.

(ב) דונו בשימוש המספר בנקודת המבט בקטע הנתון ומה נקודת מבט זו מגלה לנו על יחס הבן לאביו.

פְּחִיתָה

אָנִי בְּכָל דּוֹר הוֹלֵךְ וּפּוֹחֵת :
 עִם אִשְׁתִּי אָנִי חוֹלֵק בִּילְדִי,
 וּבְנִכְדֵי אָנִי שֹׁתֵף זֹטָר.
 בְּנִינִי יֵשׁ לִי שְׁמִינִית
 5 וּמָטָה. וְאִזּוּ בָּאִים אֵלַי
 גַּם שְׁלֹשִׁי וְרִבְעִי וְחֲמִשִּׁי,
 וְאֵלֶּה שְׂאִין לָהֶם בְּכָל־
 שָׁמוֹת וְכַנּוּיִים. אָנִי נִגְרָע
 10 וּמִתְאַפֵּס עִם הַתְּאָרְכוֹת
 הָעֲנָפִים בְּעֵץ הַמְּשֻׁפָּחָה הָעֵתִידִי
 שְׁלִי : יוֹרֵד אֶל שְׂרָשׁוֹ,
 רוֹעֵד מִצַּעַר הַפְּחִיתָה, שׁוֹקֵעַ
 אֶל הַנֶּמֶד הַסּוֹפִי, הָרִיק
 הַחֶם הַזֶּה שִׁיחִינִי מִחֶדֶשׁ.

אלישע פורת, פחיתה (2012)

(א) דונו במרכיב הזמן בקטע, ומהי תרומתו לשיר.

(ב) מה הם האמצעים האומנותיים בשיר ואיך הם מבטאים את המסר?